

Всеукраїнські Морозівські педагогічні читання в науковій концепції Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Наталія ДЕМ'ЯНЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова

З 2010 р. в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова під егідою Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України за сприяння Інституту вищої освіти НАПН України, Українського гуманітарного університету, Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», Всеукраїнського науково-педагогічного журналу «Рідна школа», Всеукраїнського громадсько-політичного тижневика «Освіта», Історико-педагогічної асоціації НПУ імені М.П. Драгоманова проходять Всеукраїнські Морозівські педагогічні читання, присвячені пам'яті відомого українського науковця, педагога, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України Олексія Григоровича Мороза (1940–2007 рр.). Випускник фізико-математичного факультету Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького (1962–1967 рр.), О.Г. Мороз з 1971 р. працював в педінституті на посадах асистента, старшого викладача, доцента, заступника декана, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії наукових основ вищої педагогічної освіти, завідувача кафедри наукових основ управління школою, декана педагогічного факультету. В 1992–1995 роках – заступник міністра освіти України, в 1995–1997 роках – директор Інституту післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка. З 1997 р. – професор кафедри педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. З 2000 по 2007 роки – завідувач кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Олексій Мороз досліджував проблеми підготовки вчителя в системі «школа–вищий навчальний заклад–школа». Здійснив значний внесок у наукове розроблення змісту педагогічної освіти, підвищення якості підготовки

і перепідготовки педагогічних кадрів. Створив наукову школу з дослідження проблем адаптації молодих учителів. Під його керівництвом захищено 70 кандидатських та 14 докторських дисертацій. О.Г. Мороз – автор понад 150 наукових праць, серед яких монографії та навчальні посібники: «Професійна адаптація молодого вчителя» (1980), «Молодий вчитель і шкільний колектив» (1981), «Перші кроки до майстерності» (1992), «Професійна адаптація як педагогічна проблема» (1992), «Навчальний процес у вищій педагогічній школі» (2001), «Педагогіка і психологія вищої школи» (2003) та ін.

Ініціатива організації і проведення Морозівських педагогічних читань належить загальноуніверситетській кафедрі педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова (завідувач кафедри – доктор педагогічних наук, професор Н.М. Дем'яненко). В основі концептуальної ідеї науково-комунікативного заходу – проблеми модернізації, зміни мономоделі вітчизняної вищої освіти, інтеграції національної вищої школи у світовий освітній простір. Тематичні засідання Морозівських читань проводяться кожні два роки.

І Всеукраїнські Морозівські педагогічні читання «Актуальні проблеми педагогіки вищої школи в руслі Болонського реформування» відбулися 12–13 лютого 2010 р. На відкритті Читань було представлено наукову біографію академіка О.Г. Мороза. Зацікавленість аудиторії викликали виступи колег і учнів відомого вченого. Прозвучали наукові доповіді В.П. Андрущенко, доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента НАН України, академіка НАПН України, ректора Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова; В.І. Лугового, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України, віце-президента НАПН України, директора Інституту вищої освіти НАПН України; М.І. Шкіля, доктора фізико-математичних наук, професора, академіка НАПН України, радника ректора НПУ імені М.П. Драгоманова «Початкові педагогічні кроки вченого-академіка»; М.Б. Євтуха, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України, академіка-секретаря відділення вищої освіти НАПН України «О.Г. Мороз – член відділення педагогіки і психології вищої школи НАПН України»; Г.І. Волинки, проректора з наукової роботи

НПУ імені М.П. Драгоманова, доктора філософських наук, професора; М.Ф. Степка, професора, члена-кореспондента НАПН України «О.Г.Мороз як організатор освіти і людина» та учнів О.Г. Мороза – В.А. Василенка, доктора педагогічних наук, професора, ректора Кіровоградського соціально-педагогічного інституту «Педагогічна академія» «Олексій Григорович Мороз – науковий керівник, наставник»; С.М. Яшанова, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри інформаційних систем і технологій НПУ імені М.П. Драгоманова «Розвиток проблеми самостійної роботи студентів у науковому доробку О.Г. Мороза»; Л.В. Любчак, кандидата педагогічних наук, доцента Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського «Мої «Перші кроки до майстерності» під керівництвом О.Г. Мороза» та ін.

У ході Читань обговорювалися такі проблеми: зміни методологічних підходів до змісту навчання у вищій школі (співвідношення знаннєвої і компетентнісної парадигм); сучасної трансформації традиційних моделей університетської освіти; кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищому закладі освіти; контекстно-професійної моделі підготовки фахівця; диверсифікації мети і профілів бакалаврату та магістратури; якості вищої освіти; проектування та інноваційних технологій у педагогічному процесі вищої школи; розвитку освітнього і наукового простору як двоєдиної мети Болонського реформування.

II Всеукраїнські Морозівські педагогічні читання «Інтернаціоналізація системи вищої освіти України» пройшли 30–31 березня 2012 р. за науковими напрямками: філософсько-педагогічна ідея людиноцентризму в розвитку вищої школи; освіта впродовж життя як місія вищих навчальних закладів: загальнопедагогічний, андрагогічний, герогогічний підходи; світові тенденції трансформації і диверсифікації університету; компетентнісно-контекстна організація освітнього простору вищого навчального закладу; науковий орієнтир змісту навчально-виховного процесу університету; тьюторство в умовах кредитно-модульної системи навчання; міжнародні експериментальні проекти у сфері вищої освіти; інституціональна мобільність, спільне розроблення та взаємне визнання документів про освіту; інваріантні та варіативні програми навчання іноземних громадян, фандрайзинг; ризики денационалізації освіти та загрози нівелювання національних педагогічних цінностей.

14–15 березня 2014 р. відбулися III Всеукраїнські Морозівські педагогічні читання. Тематичне засідання – «Магістратура в освітньому просторі університету». Серед наукових напрямів: студентоцентрованість і суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників педагогічного процесу як сутнісні ознаки магістратури; контекстна модель магістерської підготовки та організація квазіпрофесійної діяльності магістрантів; диверсифікація магістратури за професійним і науковим спрямуванням; розвиток

і модифікація інваріантної та варіативної складових магістерських навчальних планів і програм; якість магістерської підготовки в умовах трансферно-кредитної системи навчання; впровадження педагогічної інноватики у зміст освітнього процесу магістратури; реалізація професійно-педагогічного, андрагогічного і герогогічного підходів у магістерських програмах другої вищої освіти; співставність змісту і термінів міжнародних програм магістерського рівня; інституціональна мобільність, спільне розроблення та взаємне визнання документів магістерської підготовки; тьюторство як засіб інтернаціоналізації магістратури.

На пленарному засіданні були заявлені доповіді: В.П. Андрущенко, доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента НАН України, академіка НАПН України, ректора Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «Розвиток магістратури в контексті Педагогічної конституції Європи»; В.І. Лугового, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України, першого віце-президента НАПН України, Ж.В. Таланової, доктора педагогічних наук, доцента, старшого наукового співробітника, завідувача відділу політики та врядування у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України «Забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти»; Н.М. Дем'яненко, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «Упровадження педагогічної інноватики в практику магістерської підготовки»; А.А. Марушкевич, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Науково-педагогічна діяльність кафедри педагогіки Київського університету: історико-педагогічна аналітика»; Л.О. Калмикової, доктора психологічних наук, професора, академіка МАНПО, завідувача лабораторії «Психолінгвістика розвитку» ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» «Психолінгвістичні й нейролінгвістичні основи підготовки магістрів в Україні»; Т.Д. Тхоржевської, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри психології та педагогіки Київського національного лінгвістичного університету «Актуалізація самовиховання магістрантів у демократичному суспільстві»; О.В. Майбороди, кандидата педагогічних наук, професора, директора Інституту відкритої освіти Університету «Україна» «Інформаційні технології у підготовці магістрів»; О.С. Коноваленко, головного редактора Всеукраїнського громадсько-політичного тижневика «Освіта» «Проекти розвитку магістратури на сторінках тижневика «Освіта».

Традиційно в ході Морозівських читань проходять презентаційні сесії. На III Читаннях було представлено п'ять сесій: сесія I. Кафедрі педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова

– 15 років. Навчально-методична, виховна і наукова діяльність кафедри; *сесія II*. Компетентнісно-контекстна підготовка в магістратурі «Педагогіка вищої школи» Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова; *сесія III*. Презентаційна сесія Наукової бібліотеки НПУ імені М.П. Драгоманова. Наукові й навчально-методичні публікації з проблем магістерської підготовки; *сесія IV*. Установи і кафедри-партнери: кафедра загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (завідувач – А.М. Бойко, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України); кафедра психології і педагогіки Київського національного лінгвістичного університету (завідувач – О.Ф. Бондаренко, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України); відділ теорії та методології гуманітарної освіти Інституту вищої освіти НАПН України (завідувач – Г.В. Онкович, доктор педагогічних наук, професор); лабораторія історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України (завідувач – Н.П. Дічек, доктор педагогічних наук, професор); Вища педагогічна школа імені Павла Влодковіца, м. Плоцк, Польща (ректор – З.Крушевський, доктор педагогічних наук, професор; декан педагогічного факультету – Й.Полтужицький, доктор педагогічних наук, професор, професор Варшавського університету); *сесія V*. Наукові проекти: «Співставність змісту і термінів міжнародних програм магістерського рівня»; «Тьюторство як засіб інтернаціоналізації магістратури»; «Педагогічна інноватика в практиці вищої школи».

У ході першого секційного засідання обговорювалися проблеми студентоцентрованості і суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників педагогічного процесу; контекстно-компетентнісної моделі магістерської підготовки та організація квазіпрофесійної діяльності магістрантів; диверсифікації магістратури за професійним і науковим спрямуванням; модифікації інваріантної та варіативної складових магістерських навчальних планів і програм; якості магістерської підготовки в умовах трансферно-кредитної системи навчання. На другій секції відбулася постановка питань упровадження педагогічної інноватики у зміст освітнього процесу магістратури; реалізації професійно-педагогічного, андрагогічного і герогогічного підходів у магістерських програмах другої вищої освіти; співставності змісту і термінів міжнародних програм магістерського рівня; інституціональної мобільності, спільного розроблення та взаємного визнання документів магістерської підготовки; тьюторства як засобу інтернаціоналізації магістратури.

«Круглі столи»: «Освітня інноватика у світовій практиці підготовки магістрів» (координатор – Н.М. Дем'яненко, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова; модератор – І.М. Кравченко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології вищої

школи НПУ імені М.П. Драгоманова та «Диверсифікація мети і профілів магістерської підготовки: проблеми відбору на навчання» (координатор-модератор – В.О. Смікал, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова) засвідчили актуальність та інтерес до поставлених проблем.

Серед інноваційно-комунікативних форм, упроваджених на Морозівських читаннях: *телеміст та онлайн-конференції* з вищими навчальними закладами Польщі (Варшавський університетом, Варшава; Вищою педагогічною школою імені Павла Влодковіца, Плоцк), Німеччини (Альберт-Людвіг-Університетом, Фрайбург), Мексики (Університетом де Монтеморелос, Мехіко), педагогічні майстерні, майстер-класи: «Фасилітативна технологія позитивізуючої комунікації» (І.М. Авдєєва, кандидат психологічних наук, професор, проректор Севастопольського міського гуманітарного університету); «Психолінгвістика у сучасному освітньому просторі вищої школи», «Застосування проблемних методів у підготовці магістрів педагогіки вищої школи» (Л.О. Калмикова, доктор психологічних наук, професор, академік МАНПО, завідувач лабораторії «Психолінгвістика розвитку» ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»; Н.В. Харченко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»); «Проектування педагогічних ситуацій: суб'єктність педагогічної взаємодії» (Н.Л. Акініна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова); *магістер-тренінг* «Моделювання контекстно-професійної підготовки фахівця» (І.М. Мельникова, кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова; І.М. Кравченко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова); *магістер-проект* «Я – магістр педагогіки вищої школи» (координатори-модератори: Я.Власенко, магістрантка 8.18010021 – Педагогіка вищої школи; Г.Мацюк, магістрантка 8.18010021 – Педагогіка вищої школи).

Інтерес до актуальної наукової проблематики Морозівських читань зростає. Якщо у I Читаннях взяло участь близько 200, то в III – уже понад 500 науковців – викладачів, докторантів, аспірантів, магістрантів з України (м. Вінниця, Ізмаїл, Київ, Львів, Миколаєв, Мукачево, Переяслав-Хмельницький, Полтава, Рівне, Севастополь, Харків, Херсон, Хмельницький, Черкаси, Чернігів, Чернівці) та зарубіжжя – Білорусі (м. Мінськ), Польщі (м. Варшава, Плоцк), Росії (м. Москва, Сергієв-Посад Московської обл.).

Серед наукових ідей, апробованих на Всеукраїнських Морозівських педагогічних читаннях, обґрунтованих та представлених на рівні науково-методичних розробок, навчально-методичних

рекомендацій, у педагогічний процес вищих навчальних закладів України і зарубіжжя впроваджено: диверсифіковані навчальні плани магістерської підготовки за професійним і науковим спрямуванням; модель контекстно-компетентнісної підготовки в педагогічній магістратурі; практико-орієнтованої підготовки на засадах відкритого, змішаного,

автономного навчання та квазіпрофесійної діяльності; інтегровані навчальні дисципліни; комплекси практичної підготовки (в єдності науково-педагогічної та виробничо-педагогічної практик), гуманітарні (студентоцентровані) та тьюторські (індивідуального супроводу професійного зростання майбутнього фахівця) технології.

ПОДІЇ, ЗАХОДИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Всеукраїнський науково-практичний семінар з проблем діяльності районних (міських) методичних кабінетів і центрів

11–13 червня ц.р. на базі Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти відбувся Всеукраїнський науково-практичний семінар керівників структурних підрозділів закладів післядипломної педагогічної освіти з питань координації діяльності районних (міських) методичних кабінетів (центрів). Захід організував Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України спільно з Центральним інститутом ППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Пленарне засідання відкрив Григорій Литвиненко, старший науковий співробітник Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України. З привітанням до учасників семінару звернувся Святослав Сидорук, начальник відділу загальної середньої та дошкільної освіти управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації.

Роботу колективу інституту з проблеми «Координація закладами післядипломної педагогічної освіти діяльності районних, міських методичних кабінетів, центрів в умовах реалізації державних освітніх стандартів» презентували: Андрій Лавренчук, в. о. ректора Рівненського ОІППО, кандидат наук з державного управління; Надія Мельник, проректор із науково-методичної роботи, кандидат педагогічних наук, доцент; Іван Ветров, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародного співробітництва; Тетяна Гавлітіна, проректор з наукової роботи, кандидат педагогічних наук, доцент; Юрій Олексін, проректор із науково-педагогічної та навчальної роботи, кандидат педагогічних наук, професор.

Науково-практична частина семінару розпочалася з виступу Григорія Литвиненка, який окреслив проблеми науково-методичного і кадрового забезпечення експертного оцінювання діяльності науково-методичних установ і навчальних закладів, успішне розв'язання яких залежить передусім від спільної діяльності закладів ППО, Центрального інституту ППО та науково-методичних установ.

У виступах доктора педагогічних наук, завідувача кафедри методики викладання навчальних предметів та освітнього менеджменту Тернопільського обласного інституту ППО Оксани Боднар, кандидата педагогічних наук, завідувача кафедри філософії та освіти дорослих Центрального інституту ППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України Валерія Дивака, доцента Надії Мельник йшлося про технології

підготовки експертів з оцінювання діяльності науково-методичних установ і загальноосвітніх навчальних закладів в умовах післядипломної педагогічної освіти, науково-методичне забезпечення впровадження Орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності науково-методичних установ.

Учасники семінару порушували питання, пов'язані з упровадженням експертного оцінювання, зокрема: застосування критеріального підходу до рейтингування діяльності методичних кабінетів і центрів (Алла Дутчак, завідувач відділу координації роботи з методичними службами області Івано-Франківського обласного ІППО), упровадження методів експертного оцінювання діяльності методичних кабінетів в умовах переходу від інспекторсько-методичних до науково-методичної служби (Ірина Грекова, директор Солонянського районного науково-методичного кабінету Дніпропетровської області), використання комп'ютерних технологій до статистичного оброблення результатів експертного оцінювання (Микола Глазунов, методист вищої категорії Скадовського районного методичного кабінету Херсонської області), формування науково-методичного середовища та експертне оцінювання його функціонування (Світлана Сідокур, завідувач Полтавського районного методкабінету Полтавської області, Ніна Шкарпітко, директор науково-методичного центру управління освіти і науки Ірпінської міської ради Київської області), ролі творчої групи у підвищенні професійної компетентності з оцінювання діяльності структурних одиниць методичних служб (Оксана Смоліна, завідувач районного методкабінету Кіровоградської області, Зоя Ошега, методист Петрівського районного методкабінету Кіровоградської області та Наталія Григораш, методист Долинського районного методкабінету Кіровоградської області).

Учасники семінару закликали всіх працівників районних (міських) методичних кабінетів і центрів, які найбільше наближені до потреб і запитів вчителя, і надалі активно підтримувати рівень професійної майстерності педагогів, тримати руку на пульсі педагогічної творчості та створювати для цього необхідні умови з тим, щоб методична служба якнайшвидше знайшла своє місце в новій моделі освіти.

*За інф. офіційного сайту
Інституту інноваційних технологій і змісту освіти
МОН України*